

BORTA BRA MEN HEMMA BÄST

-Patienters erfarenheter av hemhemodialys

Hayat Hanan & Oksana Norman, Leg. Sjuksköterskor, SKAS: Skaraborgs sjukhus, Skövde. Njurmedicinska sjukdomar, dialysbehandling och njurmedicinsk omvårdnad, 22,5 hp, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa. Höstterminen 2016.

Bakgrund

Kronisk dialysbehandling medför förändringar i livsmönstret. Anpassning till sjukhusbehandling påverkar patientens och anhörigas sociala liv. Hemhemodialys [HHD] kan göra livet lättare för både patienten och anhöriga. I Sverige har det sedan början av 70-talet varit en möjlighet för njursjuka patienter att själva utföra sin dialysbehandling hemma [1].

Syfte

Att beskriva patienternas erfarenheter av att ha hemhemodialys.

Metod

Litteraturstudie. Sökningen gjordes via PubMed med sökorden *Home hemodialysis AND experiences*. Begränsningar var engelska, fulltext och publicerade åren 2010-2014 [2-5]. Vi fick 45 träffar, varav två artiklar passade vårt syfte [2,5]. Via manuell sökning hittades det ytterligare två artiklar [3-4].

Resultat

Analysen resulterade i sex teman.

Frihet och flexibilitet

HHD upplevdes ge större frihet. Friheten beskrevs av patienterna som en möjlighet att själv kunna välja när, hur ofta och hur länge behandlingen ska utföras. Att slippa resor till och från sjukhuset och få tid över att ägna åt familjen och andra aktiviteter upplevdes av patienterna som värdefull frihet [2-5].

"Man behöver inte anpassa sin dag efter dialysmottagningens öppettider och tillgång av plats. Du kan själv välja vilka dagar i veckan du har dialys. Dessutom kan du själv bestämma från dag till dag när på dygnet du startar dialysen" [5, s. 2].

Ökat välbefinnande

Patienterna kunde välja att dialysera fler timmar vilket förbättrade deras livskvalitet [2-3]. De beskrev att de mådde bättre och hade mindre restriktioner vad det gällde mat och vätska [5].

"En annan sak med dialys hemma är att man kan dialysera fler timmar... ju mer behandling man får, desto bättre är dialys kvalitén. Självklart är ditt blod renare och du bär inte runt på samma gifter och ditt välbefinnande borde bli mycket bättre eftersom du får bättre dialys" [2, s 889].

Referenser

1. Nyberg, G. & Jönsson, A. Njursjukvård. Lund: Studentlitteratur; 2004, kap. 27.
2. Cases A, Dempster M, Davies M, Gamble G. The experience of individuals with renal failure participating in home haemodialysis: an interpretative phenomenological analysis. *J Health Psychol.* 2011 Sep; 16(6):884-94.
3. Namiki S, Rowe J, Cooke M. Living with home-based haemodialysis: insights from older people. *J Clin Nurs.* 2010 Feb; 19 (3-4):547-55.
4. Tong A, Palmer S, Manns B, Craig JC, Ruospo M, Gargano L, et al. The beliefs and expectations of patients and caregivers about home haemodialysis: an interview study. *BMJ Open.* 2013 Jan 24; 3 (1). pii: e002148.
5. Vestman C, Hasselroth M, Berglund M. Freedom and confinement: patients' experiences of life with home haemodialysis. *Nurs Res Pract.* 2014; 2014:252643.

En möjlighet med HHD är nattedialys som gjorde att patienterna kände sig mindre trötta, hade mer energi och mådde allmänt bättre. Genom att dialysera sig på nätterna kunde även patienterna tillbringa sin dagtid på ett friare sätt [3-5].

"... Du får mycket mer tid. Jag känner själv att jag har mycket mer energi, jag mår bättre och uh, ... Jag tycker att nattlig hemdialys, du mår så mycket ... så mycket bättre [3, s. 8].

Bättre självkänsla

Patienterna fick bättre självkänsla eftersom de kände sig delaktiga och kunde styra behandlingen själva [2]. Tack vare mer tid kunde en del jobba och känna sig stolta över att kunna försörja familjen [4].

"(Vid sjukhus HD) var jag hemifrån, och min dotter och jag gled isär under den tiden, jag var aldrig där för henne ... och tack vare hemhemodialys har vi hittat tillbaka igen... och vi har ett liv tillsammans" [2, s. 888].

Hemmiljön förändras

Att ha den främmande utrustningen hemma upplevdes som ett problem hos många patienter. Dialysmaskinens placering och storlek kunde upplevas som störande för att det förändrade hemmets utseende [3]. De upplevde en oro över att det kunde se otrevligt ut hemma om vänner och gäster kom på besök. En del patienter beskrev att en dialysmaskin hemma påminde dem om sjukdomen och den livsuppehållande behandlingen [4-5].

Belastning på de närstående

För de patienter där en del av ansvaret för behandlingen låg på anhöriga upplevde de att det var orättvist att belasta familjen och lägga behandlingsansvaret på dem. Patienterna upplevde att eftersom närstående var tvungna att vara med under dialysbehandlingen, var de tvungna att ge upp sina sociala liv. Andra familjemedlemmarna tyckte att det var obehagligt att se sina anhöriga genomgå dialys [4]. Det som upplevdes negativt var också att familjens ekonomi påverkades eftersom kostnader för el och vatten ökade [5].

Oro och rädsla

Att vara ensam om ansvaret skapade oro bland många patienter.

Patienterna upplevde oro över att det skulle bli komplikationer i samband med behandlingen och att de inte skulle ha tillgång till sjukvårdspersonal [4-5]. De upplevde också oro över att inte kunna lösa tekniska problem om de uppstod [5].

"Vi är inte läkare eller sjukvårdspersonal och händer det sent på kvällen känns det extremt ensamt, vart vänder man sig då?" [5, s.3].

Slutsats

Dialysform måste anpassas till patienternas önskemål och deras livssituation. Det är viktigt att vårdgivare ger tillräcklig information om

HHD till patienterna innan val av dialysform görs. HHD har många

positiva aspekter men de negativa aspekterna får inte glömmas. Friheten är väldigt tilltalande, men kan innebära en belastning för anhöriga eftersom de tar en stor del av ansvaret. Detta är ett beslut som familjen måste göra gemensamt. HHD har visat sig ge ökad frihet och välbefinnande samt bättre själv känsla hos patienten vilket även ger positiva konsekvenser för familjen. Det behövs mer forskning av behandlingen för att utveckla HHD.